

PERUSKOULULAISTEN MIELIKUVIA PUHTAANAPITOALASTA

Ville Lehtinen

**Kehittämishankeraportti
Toukokuu 2005**

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**
Ammatillinen opettajakorkeakoulu

18.1.2007

Tekijä(t) Lehtinen, Ville	Julkaisun laji Kehittämishankeraportti	
	Sivumäärä 42	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____saakka	
Työn nimi Peruskoululaisten mielikuvia puhtaanapitoalasta		
Koulutusohjelma Ammatillinen opettajakorkeakoulu		
Työn ohjaaja Turpeinen, Veijo		
Toimeksiantaja(t) Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä		
Tiivistelmä <p>Työn tavoitteena oli selvittää Joensuun ja sen lähinkuntien peruskoulun ylä-astelaisten mielikuvia puhtaanapitoalasta ja toimitilahuoltajan työstä. Työ liittyi opetushallituksen tammikuussa 2003 käynnistämään projektiin, jonka tarkoituksena oli lisätä puhdistuspalvelujen perustutkinnon vetovoimaisuutta ja tehdä tutkintoa tunnetummaksi. Työssä tarkasteltiin myös nuorten ammattimielikuvan muodostumiseen ja ammatinvalintaan vaikuttavia taustatekijöitä.</p> <p>Tutkimusmenetelmäksi valittiin kysely, johon osallistui seitsemän ylä-astetta Joensuusta ja sen lähikunnista. Aineisto kerättiin helmi-maaliskuussa 2005. Vastauksia saatiin 455 kappaletta.</p> <p>Työ osoitti, että peruskoulun 8- ja 9-luokkalaisten tietämys puhtaanapitoalasta ja alan koulutuksesta oli heikko. Toimitilahuoltajan työtä pidettiin raskaana, yksitoikkoisena ja huonosti palkattuna. Puh- taanapidon välttämättömyys kuitenkin tiedostettiin yleisesti.</p> <p>Työn tulosten perusteella voidaan todeta, että peruskoululaisten toimitilahuoltajan työstä muodostama mielikuva on negatiivinen. Mielikuvan syntyyn vaikuttavat osittain vanhentuneet ja vääristyneet käsitykset puhtaanapitoalasta. Alan koulutusta ei koeta vetovoimaiseksi, eikä siivoustyötä arvosteta.</p>		
Avainsanat (asiasanat) puhtaanapito, toimitilahuoltaja, ammattimielikuva		
Muut tiedot		

18.1.2007

Author(s) Lehtinen, Ville	Type of Publication Development project report	
	Pages 42	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title Comprehensive School Children's Ideas About the Cleaning Branch		
Degree Programme Vocational Teacher Education College		
Tutor(s) Turpeinen, Veijo		
Assigned by North Karelia Educational Federation of Municipalities		
Abstract <p>The purpose of this dissertation was to look into the ways secondary school children in Joensuu and its neighbouring municipalities regard the cleaning branch and cleaner's occupation. The dissertation is connected to a project launched by the National Board of Education in 2003 with the purpose of increasing the appeal of acquiring a basic degree in cleaning services and of making the degree better-known. The dissertation also examines how young people form their occupational images as well as the underlying factors influencing career choices.</p> <p>The study method for this dissertation comprised of a survey which involved seven secondary schools in Joensuu and its neighbouring municipalities. The material was collected in February and March 2005. The number of responses received was 455.</p> <p>The survey revealed that 8th and 9th graders have a scarce knowledge of the cleaning branch and the connected training. Cleaner's occupation was regarded as physically and mentally hard, monotonous and underpaid. Nevertheless, the necessity of cleaning services was commonly realised.</p> <p>On the basis of the survey, it can be stated that comprehensive school children have a negative image of the cleaner's occupation. Outdated and distorted ideas of the cleaning branch can partly be seen as the reason for this tendency. Training in the branch is not regarded as attractive and cleaning is not appreciated as an occupation.</p>		
Keywords cleaning branch, cleaner, occupational image		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

SISÄLTÖ.....	1
1 Johdanto.....	2
2 Ammattimielikuvaan ja ammatinvalintaan vaikuttavia tekijöitä	3
2.1 Nuoren ammatillinen suuntautuminen	3
2.2 Ammattimielikuva	3
2.3 Gottfredsonsin teoria.....	4
2.4 Muiden mielipiteiden vaikutus ammatinvalintaan.....	6
2.5 Koulumenestyksen ja koulun vaikutus ammatinvalintaan	8
2.6 Sukupuolen vaikutus ammatinvalintaan	8
2.7 Työelämän ja –kokemuksen vaikutus ammatinvalintaan	9
2.8 Intressit ja ammatinvalinta	10
2.9 Elinympäristön ja yhteiskunnan vaikutus ammatinvalintaan.....	11
2.10 Tulevaisuuden suunnitelmat, vapaa-aika ja ammatinvalinta.....	12
2.11 Asiantuntijoiden neuvot ja muita ammatinvalintaan vaikuttavia tekijöitä....	13
3 Tutkimuksen toteuttaminen	14
4 Tutkimuksen tulokset	16
4.1 Mielikuvat puhdistuspalvelualojen koulutuksesta.....	16
4.2 Mielikuvat toimitilahuoltajan työnkuvasta.....	18
4.3 Mielikuvia puhtaanapitoalasta.....	19
4.4 Puhtaanapitoalan kiinnostavuus	21
4.5 Maaseudun koulut verrattuna kaupungin kouluihin	22
4.6 8- luokat verrattuna 9- luokkiin	22
5 Pohdinta.....	23
5.1 Tuloksista	23
5.2 Aikaisemmat tutkimukset.....	24
5.3 Päätelmiä	26
LÄHTEET	28

1 Johdanto

Tammikuussa 2003 opetushallitus käynnisti projektin perustutkinnon vetovoimaisuuden lisäämiseksi ja tunnetummaksi tekemiseksi. Projektin tavoitteena on kehittää toimintamalleja koulutuksen kiinnostavuuden lisäämiseksi ja ammatin vaatavuuden esille tuomiseksi. Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän Pohjois-Karjalan Ammattiopiston palvelualojen lisäksi projektiin osallistuu kolme muuta ammattiopistoa. Eräänä projektin toimenpiteenä on kehittää yhteistyötä peruskoulun kotitalousopettajien kanssa. Heille on toimitettu tiedotusmateriaalia puhdistuspalvelualasta 7 – 9 luokkia varten. Projekti on tarkoitus saada valmiiksi vuoden 2005 loppuun mennessä.

Joulukuussa 2004 päätettiin Pohjois-Karjalan Ammattiopistossa laatia kysely, joka selvittäisi Joensuun ja sen lähikuntien peruskoululaisten mielikuvia puhdistuspalvelualasta ja toimitilahuoltajan työstä. Sen tarkoitus on omalta osaltaan tehdä alan koulutusta ja yleistä tilannetta tunnetuksi peruskoululaisille, joista osalla on edessään kevään yhteishaku. Kyselyn laatiminen ja sen tulosten tulkinta on osa Jyväskylän ammatilliselle opettajakorkeakoululle tehtävää opinnäytetyötä.

Vastaavaa kyselyä ei ole tehty aikaisemmin, mutta sen tuloksia voidaan osin verrata Kirsi-Marja Ajosenpään vuonna 2002-2003 tekemään matkailu-, ravitsemus- ja talosalojen kehittämishankkeen tuloksiin sekä Timo Piiraisen 1988 tekemään ”Nuorten ammatilliset preferenssit”- kyselytutkimukseen.

Vuonna 2000 tapahtuneen ammatillisen peruskoulutuksen opetussuunnitelmien uudistamisen jälkeen on ollut vaikeaa saada opiskelijoita puhdistuspalvelujen perustutkintolinjalle. Puhdistuspalvelujen perustutkinto omana tutkintonaan ei näytä kiinnostavan peruskoulun oppilaita. Uuden tutkinnon monipuolisuutta ei ehkä tunneta.

Kysely tuloksineen muodostaa lopputyön jälkimmäisen osan. Työn ensimmäisessä osassa tarkastellaan kirjallisuuden pohjalta sitä, mitkä tekijät vaikuttavat nuorten ammatinmielikuvien muodostumiseen sekä ammatinvalintaan.

2 Ammattimielikuvaan ja ammatinvalintaan vaikuttavia tekijöitä

2.1 Nuoren ammatillinen suuntautuminen

Nuoren ammatillinen suuntautuminen on tapahtumasarja, johon sisältyy sekä yksilöön, että hänen ympäristöönsä liittyviä tekijöitä. Nuoren omat kyvyt, kiinnostusten kehittyminen sekä ammattia koskeva päätöksenteko ovat yksilöllisiä panoksia. Yhteiskunnan tarjoamat koulutus- ja työpaikat ovat niitä ympäristön tarjoamia mahdollisuuksia, joihin nuori sovittaa omat kiinnostuksensa ja edellytyksensä. (Nummenmaa & Vanhalakka-Ruoho 1987, 8.)

2.2 Ammattimielikuva

Ammattimielikuva on eri aistien välityksellä ammatista, sekä siihen liittyvistä asioista syntynyt mielikuva. Myös aikaisemmat tiedot ja kokemukset ammatista vaikuttavat mielikuvan syntyyn. Ammattimielikuva voi olla tunteenomainen tai asenteellinen, pysyvä tai muuttuva. Sen synty edellyttää kuvittelua, ajattelua, päättelyä, tulkintaa, oppimista ja arviointia. Muokkautuessaan ammittimielikuva ohjaa yksilön käyttäytymistä, joka puolestaan on riippuvainen yksilön ammatillisesta minäkuvasta. Yksilö havaitsee ammatista itseään kiinnostavat ja itselleen tärkeät ominaisuudet, jotka ovat yhdensuuntaisia hänen ammatillisen minäkuvansa kanssa. (Järvi 1997, 45-46.)

Järven (1997, 53, 98.) mukaan tärkeimmät yksilön ammittimielikuvaan vaikuttavat tekijät ovat ammattiatribuutit, ammattiroolit ja -ihmiset, ammatin sukupuolisuus, työpaikkojen saatavuus, yksilön lähiympäristössä vaikuttavat henkilöt sekä tiedotusvälineet. Nuorten tärkeiksi kokemat ammattiatribuutit voidaan ryhmitellä neljään osioon. Ensimmäisessä osiossa on itsensä toteuttamiseen ja henkilökohtaiseen kasvuun liittyviä ominaisuuksia, kuten työn mielekkyys, haasteellisuus ja etenemismahdollisuudet. Erityisesti työn mielenkiintoisuus ja itsensä kehittämismahdollisuudet nähdään merkittävinä. Toisessa osiossa ovat yhdessäolo, sosiaalisuus ja arvostukset. Vuorovaikutus työpaikalla, viihtyisä ilmapiiri ja hyvät työkaverit ovat nuorille tärkeitä. Kolmannessa osiossa ovat toimeentuloon liittyvät asiat, joista esille nousevat työttömyyden välttäminen ja kohtuullinen palkka. Itse työ käsittää neljännen osion. Parhaimpia ominaisuuksia ovat ei-rutiininomaisuus, vastuullisuus, stressittömyys ja viihtyisyys.

2.3 Gottfredsonsin teoria

Gottfredsonsin (2002, 96.) mukaan lasten ja nuorten ammatillisten mielikuvien kehittymistä voidaan tarkastella neljässä eri vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa oleva lapsi on iältään 3-5 vuotta. Hän on useinmiten lastentarhassa tai esikoulussa. Tässä kehitysvaiheessa lapset alkavat luokitella ihmisiä yksinkertaisilla tavoilla esimerkiksi suuri (vahva) tai pieni (heikko). Aikuisina lapset ilmoittavat haluavansa olla eläimiä (kani), satuhahmoja (prinsessa) tai elottomia olentoja (kivi). Selvää kuvaa eri sukupuolten eroavaisuuksista ei vielä ole. Lapset huomaavat kuitenkin, että on olemassa aikuisten maailma, jonka eräs osa on työnteko.

Lapset ovat toisessa vaiheessa 6-8- vuotiaina. Tällöin tytöt ja pojat ovat tietoisia oman sukupuolensa ylivertaisuudesta vastakkaiseen sukupuoleen nähden. Heille on alkanut muodostua käsitys yhteiskunnallisista eroista, kuten esimerkiksi rikas ja köyhä sekä oma yhteisö ja muut. Mieliammattia kysyttäessä pojilla on tyttöjä enemmän vaihtoehtoja, kun taas tyttöjen ammatit ovat paremmin arvostettuja. Tämä johtuu siitä, että lapset huomioivat oman sukupuolensa ammatit esimerkiksi nähdessään trukin (trukki-kuski), työpuvun (upseeri tai sairaanhoitaja) tai ollessaan tekemisissä jonkun aikuisen (opettaja) kanssa. (Gottfredson 2002, 96-97.)

Kolmannessa vaiheessa lapset ovat iältään 9-13 vuotta. Pojat vastaan tytöt asetelma on saanut antaa sijaa parempiosaiset vastaan huonompiosaiset ajattelulle. Noin 9- vuoden ikäisinä lapset alkavat kritisoida terävämmin vähemmän arvostettuja ammatteja. Vastakkaisia mielipiteitä omaavat eivät tuo kantaansa julki. Henkilön yhteiskuntaluokan lapset pystyvät päättämään muun muassa vaatetuksen ja käytöksen perusteella. 13- vuotiaina useimmat lapset asettavat ammatit arvojärjestykseen aikuisten mallin mukaan. He alkavat nähdä yhteyksiä ansiotulojen, koulutuksen ja ammatin välillä. Heille selviää, että on olemassa ammatillisia tasoja, joiden mukaan ihmiset elävät elämäänsä ja joiden mukaan muut ihmiset arvostavat heitä. (Gottfredson 2002, 98.)

Nuoret ja heidän lähellään olevat aikuiset ovat muodostaneet käsityksiä nuoren älykkyydestä verrattuna hänen luokkatovereihinsa. Nuoret ovat myös käsittäneet, että on ammatteja, joita heidän perheensä ja läheisensä pitävät statukseltaan heille liian alhaisina. On alettu tiedostaa myös omia kykyjä tai niiden puutetta. Näiden kykyjen kanssa ristiriidassa olevat ammattivaihtoehdot pyritään hylkäämään. (Gottfredson 2002, 98.)

E erityisen epäsuosittuja ovat ammatit, joita ei arvosteta perheen, eikä kavereiden keskuudessa. Näiden lisäksi nuoret hyljeksivät ammatteja, jotka näyttävät olevan liian vaikeita saavuttaa kohtuullisin ponnistuksin, sekä ammatteja, joiden tavoittelemisessa on liian suuri epäonnistumisen riski. Näin ammatillisten vaihtoehtojen määrä pienenee merkittävästi.

Koululla on tänä päivänä suuri vaikutus nuoren käsitykseen ammattien vaativuudesta. Koska koulu tuo jyrkästi esille oppilaiden älylliset eroavaisuudet, saattaa se myös lan-
nistaa nuoren tavoittelemasta parempaa sosiaalista asemaa jatkokoulutuksen avulla. Nuoret alkavatkin asetella rajoja, jotka voivat saavuttaa omasta mielestään. Nämä rajat eivät muutu, ennen kuin käsitykset omista kyvyistä muuttuvat.

Alhaisesta sosiaaliluokasta tulevaa nuorta älykkäänä pitävät opettajat (ja hänen vanhempansa) pyrkivät rohkaisemaan häntä kouluttautumaan paremmin arvostettuun ammattiin, kuin hänen vanhemmillaan on. Ylemmän luokan nuorilta taas odotetaan enemmän ja heidän täytyykin valmistua korkeasti arvostettuun ammattiin, ettei heitä pidettäisi epäonnistujina. Jos nuorella taas on alhainen sosiaalinen tausta, eikä hän osoittaudu lahjakkaaksi, ei hänen suhteensa aseteta korkeita toiveita tai odotuksia. (Gottfredson 2002, 98.)

Neljännessä vaiheessa nuoret ovat yli 14- vuotiaita. Useimmat heistä ovat huolissaan siitä, mitä vastakkaisen sukupuolen edustajat heistä ajattelevat. Tämä voi saada heidät pitämään yhä tiukemmin kiinni yleisimmistä sukupuolistereotyyppioista. Nuoret kykenevät jo yhdistelemään käsitteellistä ja monimutkaista informaatiota, mutta monet heidän arvoistaan ja kiinnostuksistaan ovat vielä muotoutumatta. He tarvitsevat kokemuksia uusista toiminnoista ja tilanteista kehittääkseen omia erityisvahvuuksiaan, havaitakseen heikkouksiaan ja pohtiakseen elämänasennettaan. Nuoret oppivat yhä enemmän omasta psykologisesta profiilistaan ja erityisesti sen vaikuttavuudesta kuvaan, jonka nuori antaa itsestään ulospäin muille. (Gottfredson 2002, 99.)

Ammattien tarkastelu on rajoittunut aikaisemmissa vaiheissa hyväksytyihin vaihtoehtoihin. Nuoret alkavat miettiä ammatinvalintansa vaikutuksia tulevaan perhe-elämään taloudellisessa ja kasvatuksellisessa mielessä. Kun kolme ensimmäistä vaihetta omistetaan huonojen vaihtoehtojen pois rajaamiseen, tässä vaiheessa tunnistetaan ne hyväksyttävät ammattivaihtoehdot, jotka on mahdollista saavuttaa. Nuorten muuttuvat arvot ja asenteet kuitenkin vaikuttavat mielipiteisiin saavutettavuudesta. (Gottfredson 2002, 100.)

Esimerkiksi harjoittelujakson jälkeen nuori mies voi huomata olevansa enemmän kiinnostunut piirtäjän työstä, kuin aiemmin harkitsemastaan yrittäjän ammatista. Vaihtoehtojen paremmuusjärjestys muuttuu nuorten pohtiessa ammattien saavutettavuuden mahdollisuuksia ja esteitä. Samainen nuori mies voikin miettiä uudelleen äskettäin keksimäänsä piirtäjän ammattia huomattessaan, kuinka suurta kilpailu alan harvoista työpaikasta on. Neljänneltä tasolta alkaakin kompromissien aika. (Gottfredson 2002, 100.)

2.4 Muiden mielipiteiden vaikutus ammatinvalintaan

Vanhempien yhteiskunnallinen asema ja koulutusaste ohjaavat voimakkaasti lasten tulevaa koulutusuraa ja sen kautta työn ja vallan hierarkiaan sijoittumista. Korkeasti koulutettujen vanhempien lapset jatkavat yleensä lukioihin ja korkeakouluihin, kun taas pelkän peruskoulutuksen saaneiden vanhempien lapset hakeutuvat ammattioppilaitoksiin. Erityisesti isän ammatti ennakoii nuoren koulutusvalintoja. (Lähteenmaa & Siirala 1991, 16.)

Nuoren tulevaisuutta koskevat suunnitelmat voivat olla ristiriidassa muiden ihmisten mielipiteiden kanssa. Ammatinvalinnastaan epävarma nuori saattaa etsiä hyväksyntää tekemällä valinnan sillä perusteella, mikä miellyttää muita. Myös nuoren taloudellinen tilanne saattaa tehdä hänet riippuvaiseksi muista ihmisistä. Esimerkiksi alle 20-vuotias opiskelija ei saa opintotukea, jos hänen vanhempiensa tulot ylittävät tietyn rajan. Taloudellinen tilanne voi vaikuttaa myös tulevan opiskelupaikkakunnan sijaintiin. (Lerkkanen 2002, 87.)

Vanhemmat, sukulaiset, kaverit, koulu ja opinnohjaaja ovat keskeisiä vaikuttajia yksilön ammatinvalintasuunnitelmiin. Näiden tekijöiden vaikutus vähenee yksilön iän karttuessa. (Järvi 1997, 138.)

Kasurisen (1999, 162.) mukaan ruumiillista työtä tekevien tai ammattikouluista valmistuneiden isien lapset pyrkivät harvoin yliopistoihin. Jos taas äiti on johdollisissa tehtävissä, suunnittelee lapsi muita useammin yliopistokoulutusta. Jos äiti taas on käynyt ammattioppilaitoksen, on yleistä, että lapsikin suunnittelee opiskelevansa siellä. Isän ollessa työnjohtotehtävissä, ei ammattioppilaitos ole tyypillinen koulutusvalinta.

Muiden ihmisten mielipiteistä vanhempien ajatukset ovat kaikkein tärkeimpiä erityisesti nuoremmille oppilaille. Sukulaiset ja kaverit ovat vaikutukseltaan vähäisempiä. (Laine & Mattila 1986, 24.)

Perheen taloudellisella asemalla on tärkeä vaikutus lasten ammattien arvostukseen ja ammatinvalintaan. Vanhempien työ vaikuttaa heidän omiin arvoihinsa ja persoonallisuuteensa, jotka puolestaan heijastuvat heidän kasvatukselliseen käyttäytymiseensä. Kasvatus taas vaikuttaa lasten ja nuorten kehittyviin arvoihin, asenteisiin ja pyrkimyksiin. Esimerkiksi töissään yksilöllisiä päätöksiä tekevät miehet arvostavat lapsissaan itsenäisyyttä. Ne miehet, jotka ovat toisten käskyjen alaisia, arvostavat lapsissaan kuuliaisuutta. Nämä arvot siirtyvät lapsille ja vaikuttavat heidän ammatinvalintaansa. Vanhempien rahallinen tuki saattaa joissain tapauksissa olla nuorelle koulutuksen mahdollistaja. (Johnson & Mortimer 2002, 51-53.)

Puttosen (1985, 123.) mielestä pitkälle koulutetut vanhemmat asettavat nuorille vaativia tavoitteita ja ymmärtävät heidän riippuvuutensa vanhempien tuesta.

Eri ihmisryhmien välisiä valta- ja hyvinvointisuhteita säätelevät ammattien sosiaaliset erot. Kaikki ammatit eivät tarjoa korkeaa palkkaa tai älyn käyttöä työnteossa. Tällaisiin asemiin pääsyä helpottaa koulutetuilta vanhemmilta peritty ns. sosiaalinen pääoma, joka ilmenee jälkeläisten kielellisinä ja henkisinä valmiuksina jo heidän ensimmäisinä kouluvuosinaan.

Korkeakoulutukseen hakeudutaan keskimääräistä enemmän ylemmistä yhteiskuntaluokista. Esimerkiksi professorin tai diplomi-insinöörin jälkeläinen jatkaa opintojaan korkeakoulussa kolmetoista kertaa useammin kuin palomiehen tai tehdastyöläisen jälkeläinen. (Häyrynen 1995, 372.)

On myös jonkin verran sellaisia nuoria, jotka vastustavat avoimesti koulutusvelvollisuutta. Nämä nuoret haluavat keskittyä ”omiin juttuihinsa”. He irtaantuvat vanhempiensa koulutus- ja ammattiuskoisesta elämäntavasta, sillä tällaisten nuorten vanhemmat ovat usein korkeasti koulutettuja ja arvostetussa asemassa olevia. Hyvä palkka ja sosiaalinen status eivät kiinnosta näitä nuoria, vaan tärkeintä on itsensä toteuttaminen ja elämäkokemusten hankinta. (Vehviläinen 1998, 36-37.)

2.5 Koulumenestyksen ja koulun vaikutus ammatinvalintaan

Koulumenestyksen mukaan hyvät oppilaat suunnittelevat heikosti menestyneitä pitempää koulutusta. He uskovat paremmin itseensä ja heillä on enemmän tulevaisuuden suunnitelmia. Nämä suunnitelmat ovat varmempia, pitemmälle ulottuvia, realistisempia ja optimistisempia kuin heikommin menestyneiden oppilaiden vastaavat. (Puttonen 1985, 122.)

Peruskoulumenestyksellä on Koivuluhdan (1991, 100.) mukaan yhteys koulutustason valintaan. Sen sijaan ammattialan valintaan sillä ei näytä olevan yhteyttä.

Koulumenestys vaikuttaa kahdella tavalla. Ne, joilla on hyvät numerot, voivat valita ammattioppilaitosten ja lukion välillä. Ne, joilla on heikommat numerot, joutuvat tyytymään epäsuosittuihin aloihin. Koulussa menestymättömät eivät voi valita, vaan heidän täytyy mennä kouluun, johon pääseminen ei vaadi hyviä numeroita. Heidän täytyy mukautua tilanteeseen. (Nummenmaa & Tarkiainen 1993, 36.)

Koulujen välisistä eroavaisuuksista ollaan huolissaan. Ne vaikuttavat oppilaiden tuloksiin ja myöhempisiin mahdollisuuksiin. Esim. katolilaisissa kouluissa on pieni poissaoloprosentti, keskeyttämisprosentti ja paremmat matematiikan numerot kuin julkisissa kouluissa. Pienikokoisissa kouluissa opiskelevilla on korkeammat arvosanat sekä vähemmän poissaoloja ja keskeytyksiä kuin suurissa kouluissa. Luokkakoot vaikuttavat vastaavasti. Myös opettajien taidoissa ja työhön sitoutumisessa on eroavaisuuksia eri koulujen välillä. (Johnson & Mortimer 2002, 46-47.)

2.6 Sukupuolen vaikutus ammatinvalintaan

Nuoren ammattisuunnitelmat ovat riippuvaisia hänen sukupuolestaan. Valintaan vaikuttavat sen lisäksi nuoren tavoitteet, harrastukset, asenteet, kyvyt, kokemukset, käsitys itsestään, perhe ja ympäristö. (Nummenmaa ym. 1985, 43.)

Sukupuolella on yhteys nuoren tulevaisuuden tavoitteisiin ja suunnitelmiin. Tytöt suunnittelevat yleensä pitempää koulutusuraa ja ovat poikia kiinnostuneempia tulevastaa aikuisuudesta. (Puttonen 1985, 122.)

Puhakan (1997, 176.) mielestä nuorten ammattisuunnitelmat eriytyvät sukupuolen mukaan ja ovat hyvin perinteisiä. Vain vajaa kolmannes nuorista ajattelee ei-perinteistä ammattia.

Poikien suuntautuminen naisvaltaisiin ammatteihin on todella harvinaista. Näin käydessä voi selityksenä olla yhtä hyvin sattuma, kuin tietoinen valinta. Naisvaltaisen ammatin valinneiden poikien yhteisiä ominaisuuksia olivat myönteisyys koulunkäyntiä kohtaan sekä tietynlainen emotionaalisuus minäkuvassa. Nuori itse tai hänen isänsä ei ole pitänyt tärkeänä työn ulkoisia seikkoja, kuten palkkaa tai arvostettua asemaa. (Nummenmaa ym. 1985, 55.)

Miesvaltaisiin ammatteihin suuntautuneiden tyttöjen tyypillisiä ominaisuuksia olivat korkeat koulutustavoitteet, hyvä aikaisempi koulumenestys sekä laajat matematiikan opinnot. Heillä oli selkeä toiveammatti ja heidän tietonsa miesten ammattialoista laajat. Heidän minäkuvastaan saattoi havaita keskimääräistä enemmän suorituskeskeisyyttä ja tietoisuutta sukupuolten välisistä eroista. (Nummenmaa ym. 1985, 55.)

2.7 Työelämän ja –kokemuksen vaikutus ammatinvalintaan

On nuoria, jotka ovat realistisia ja ottavat huomioon yhteiskunnan rakenteet ja omat käsitteensä hyvästä elämästä. Pysyvyys ja muuttumattomuus eivät ole aina itseselvyyksiä nyky-yhteiskunnassa. Muutokset, lyhyet työsuhteet ja vakituistettavien työpaikkojen pieni määrä ovat todellisuutta nykyisessä ja tulevaisuuden työelämässä. (Kaurinen 1999, 177.)

Nuorten työnteolla on suuri myönteinen (ja haitallinen) vaikutus ammatinvalintaan useilla eri tavoilla. Työnteko antaa yleistä tietoa työelämästä ja työpaikkojen käytännöistä. Työ saattaa esim. selventää nuoren mielikuvaa ja rohkaista häntä tarkastelemaan, missä hän on hyvä. Työnteko voi vaikuttaa myös koulumenestykseen. Palkkatyössä oleminen voi heikentää koulumenestystä ja koulu voi jopa keskeytyä. Rahan ansaitseminen vaikuttaa koulukielteisesti lähinnä koulussa huonosti menestyviin nuoriin. (Johnson & Mortimer 2002, 54-56.)

Osa vanhemmista uskoo, että työnteko opettaa nuorille vastuullisuutta, itsenäisyyttä ja taitoja, joita koulussa ei opeteta. Nuoret taas ovat sitä mieltä, että työssäkäyminen opettaa heitä tottelemaan annettuja määräyksiä ja olemaan ajoissa työpaikalla. Työn haittoina he mainitsevat vähentyneen vapaa-ajan sekä väsymyksen. Kuitenkin vain yksi neljästä nuoresta on sitä mieltä, että työnteolla on vaikutusta heidän uravalintaansa. (Johnson & Mortimer 2002, 54-56.)

Järvi (1997, 73, 114.) esittää, että työkokemukset ovat tärkeitä ammattimielikuvien muodostajia. Kokemusten merkitystä korostetaan oppilaiden työelämäntutustumis- ja työssäharjoittelujaksoilla. Erityisesti oman ammattialan kokemukset ovat oleellisia ammattimielikuvan kannalta. Myös kesätyöt lisäävät tietoa ammateista ja omista kyvyistä. Muillakin ammatillisilla havainnoilla, kuten yrityskäynneillä, ammattilaisten kanssa käydyillä keskusteluilla ja oman koulun opettajilla on vaikutuksensa ammattimielikuvaan.

Hankittua työkokemusta saatetaan pitää koulutuksen korvaajana. Työkeskeisten poikien mielestä koulutus on ”akkojen puuhaa” ja koulussa vietetty aika menee hukkaan. Työkokemuksen kautta uralla eteneminen edellyttää ominaisuuksia, joita ei opita koulussa esim. röyhkeyttä ja kovaluontoisuutta. (Vehviläinen 1988, 38.)

2.8 Intressit ja ammatinvalinta

Kasurisen (1999, 96.) tutkimuksen perusteella kaikkein vaikutuksellisimmiksi teki-jöiksi koulutussuunnitelmia laadittaessa nimettiin se, että opiskelu johtaa nuoren itsensä haluamaan ammattiin. Toiseksi tärkeintä oli ammattia kohtaan jo peruskoulussa tunnettu kiinnostus.

Perustana ammatin suunnittelulle on se koulutustaso, jolle nuori aikoo ja josta hän on kiinnostunut. Päätökseen kypsä nuori tarkastelee omaa persoonallisuuttaan, kykyjään ja kiinnostuksiaan. Hän on kykenevä uraansa koskeviin realistisiin päätöksiin. Nuoren kyvykkyyttä mitataan koulumenestyksellä. (Kasurinen 1999, 29.)

Social Cognitive Career Theory-mallin mukaan nuoret valitsevat sellaisen ammatin, josta ovat kiinnostuneita. He voivat kuitenkin ajatella päätöstään uudestaan, jos huomaa, ettei ympäristö tue heidän valintaansa, tai jos ammatin saavuttamisessa on huomattavia esteitä. Nuoret, jotka eivät voi valita heitä kiinnostavaa ammattia, valitsevat vähemmän kiintoisan vaihtoehdon, jos se on mahdollinen ja tuottaa riittävät ansiot. Lisäksi nuoren täytyy uskoa pärjäävänsä ammatissaan. (Lent ym. 2002, 276-277.)

Nuoren ammatinvalintaan vaikuttaa hänen kiinnostuksensa ja pystyvyysodotuksensa. Alhaiset pystyvyysodotukset ovat yksi syy siihen, että nuori rajoittaa usein ammatinvalintamahdollisuuksiaan. (Puhakka 1997, 168.)

Yksilö kiinnostuu oman henkilötyyppinsä mukaisista ammateista ja kerää niistä tietoa eri tiedotusvälineitten kautta. Hän muodostaa näistä ammateista tarkempaa mielikuvaa, kuin muista ammateista. Myös yksilön perintötekijät ja persoonallisuus vaikuttavat ammattimielikuvan syntyyn. (Järvi 1997, 69.)

2.9 Elinympäristön ja yhteiskunnan vaikutus ammatinvalintaan

Ammatilliseen kehitykseen vaikuttaa neljä ympäristöön liittyvää yhteyttä: mikro-, meso-, ekso- ja makrosysteemi. Mikrosysteemi viittaa yksilön läheisimpiin yhteyksiin eli siihen ympäristöön, jossa nuori elää jokapäiväistä elämäänsä perheineen, kavereineen ja koulunkäynteineen. Mesosysteemi koostuu mikrosysteemin sisäisistä suhteista esim. vanhempien ja koulun välisestä vuorovaikutuksesta. Muut nuoren kehitykseen vaikuttavat ulkoiset tekijät, kuten vanhempien koulutus ja niihin liittyvä perheen taloudellinen ja sosiaalinen asema, muodostavat eksosysteemin. Makrosysteemi taas edustaa yhteiskunnassa vallitsevaa kulttuurista ja ideologista tilannetta. (Vondracek & Lerner 1998, 40 – 65.)

Nuoret, jotka eivät voi valita haluamaansa ammattia rajoitettujen mahdollisuuksien, voittamattomien esteiden tai ei-tukevan ympäristön vuoksi, tekevät valintansa ensisijaisesti työnsaantimahdollisuuksien perusteella. Lisäksi valintaan vaikuttaa uskomus omista kyvyistä ja toiveet palkan suuruudesta. (Lent ym. 2002, 277.)

Yhteiskunnassa vallitseva työllisyystilanne vaikuttaa nuorten ammatinvalintaan. Teollisuuden tyyppi vaihtelee ihmisten asuinpaikan mukaan. Jonkun erityisen teollisuudenalan paikkakunnalla oleminen vaikuttaa ammatteihin, joihin on mahdollisuus työllistyä. Suurimmissa keskuksissa työllistymisen todennäköisyys ja ansiotaso määräytyvät paikallisen työttömyysasteen, palkkatason, kaupungin koon ja roturakenteen mukaan. Työttömyyden ja köyhyyden ympäröiminä kasvaneilla nuorilla on rajoitetut mahdollisuudet saada työtä. Heille ei ehkä ole edes kehittynyt näkemystä, että on tapana tehdä vakituista työtä. Tällaisissa äärioloissa jopa huonokin työpaikka voi olla erittäin merkittävä ammatillisen kehittymisen kannalta. (Johnson & Mortimer 2002, 58-59.)

Maatalousalueilla kärsitään kasvavasta työttömyydestä sekä nuorten poismuutosta. Työpaikkoja on rajoitetusti ja ne ovat vain muutamalta alalta. Jos nuorella on lujat siteet perheeseensä, saattaa hänen olla vaikea muuttaa muualle opiskelemaan. Monet nuoret eivät voi koskaan palata kotiseudulleen, jos haluavat tehdä työtä opiskelemaansa ammatissa. (Johnson & Mortimer 2002, 59-60.)

2.10 Tulevaisuuden suunnitelmat, vapaa-aika ja ammatinvalinta

Miesten perinteinen velvollisuus elättää perheensä vaikuttaa heidän ammatinvalintaansa. Naisten uraan perhe-elämä vaikuttaa vieläkin enemmän. Vasten yleistä olettamusta ei kuitenkaan ole vakuuttavia tuloksia siitä, että naiset valitsisivat ammattinsa helpottaakseen äidin rooliaan. (Johnson & Mortimer 2002, 61-63.)

Järven (1997, 118.) mukaan nuoret miettivät ammattinsa suhdetta muuhun elämään. Työn saannin ohella tärkeitä ovat myös perhe ja vapaa-aika. Ammatilliset tavoitteet ovat yhteydessä nuoren muihin tavoitteisiin.

Vapaa-ajan toiminta ja harrastukset ovat eräs tärkeä ammatinvalintaan vaikuttava seikka. Nuorten teoilla ja kiinnostuksen kohteilla on suuri vaikutus tulevaisuuden suunnitteluun. Monet pojat olivat lahjakkaita urheilussa ja toivoivat työuraa, jossa olisi yhteys suosikkiurheilulajiin. (Kasurinen 1999, 110, 177.)

2.11 Asiantuntijoiden neuvot ja muita ammatinvalintaan vaikuttavia tekijöitä

Peruskoulun opinnohjauksen eräs periaate on se, että nuori voisi valita tulevan ammattinsa omien taipumustensa ja kiinnostuksensa, eikä sukupuolensa, mukaan. Opinto-ohjaajalla onkin huomattava vaikutus tyttöjen ammatilliseen suuntautumiseen. (Puhakka 1997, 178.)

Opinto-ohjaaja sekä ammatinvalinnan opetus ovat tärkeitä vaikuttajia nuoren ammatilliseen suuntautumiseen. Ammatinvalintapsykologin merkitys on tärkeä lähinnä erityisluokkalaisille. (Laine & Mattila 1986, 24.)

Nuoret kuulevat ammateista ja työllisyystilanteista televisiosta ja radiosta. Lehtiä luetaan ja työpaikkailmoituksia seurataan. (Järvi 1997, 138.)

3 Tutkimuksen toteuttaminen

Alustavat keskustelut tutkimuksesta käytiin Joensuussa marraskuussa 2004. Koska otannasta oli tarkoitus saada mahdollisimman laaja, oli tutkimukseen tarvittavan tiedon kerääminen järkevintä suorittaa kyselynä. Kyselykaavake (liite 1) laadittiin joulukuussa 2004 ja se tarkastutettiin Pohjois-Karjalan Ammattiopiston palvelualojen rehtorilla, opinto-ohjaajalla sekä matkailu-, ravitsemus ja talousalojen tutkintovastaavalla. Kyselykaavakkeen toimivuutta testattiin ammattiopiston opiskelijoilla.

Osa Pohjois-Karjalan kotitalousopettajista kokoontui Joensuussa tammikuussa 2005. Kyselyn tavoitteiden selvittämisen jälkeen heiltä tiedusteltiin halukkuutta osallistua kyselyn toteuttamiseen heidän opiskelijaryhmissään. Kyselykaavakkeet jaettiin opettajille, jotka täytättyivät ne peruskoulun 8- ja 9-luokkalaisilla helmi-maaliskuussa 2005.

Joensuun kaupungin alueelta kyselyyn osallistuivat Juhanalan, Kiihtelysvaaran ja Pataluodon yläasteet. Naapurinkunnista mukana olivat Enon, Liperin, Tohmajärven sekä Viinijärven ylä-asteet.

Käyttökelpoisia vastauksia saatiin 455 kappaletta. Vastaukset käsiteltiin Microsoft Excel- ohjelmalla maaliskuussa 2005. Kaikki saadut vastaukset käsiteltiin. 18 kaavaketta jätettiin pois lopputuloksista, koska vastaukset olivat epätäydellisiä.

Kysymykset ja tulokset voitiin ryhmitellä neljäksi laajemmaksi kokonaisuudeksi, joita olivat mielikuvat puhtaanapitoalan koulutuksesta, mielikuvat toimitilahuoltajan työkuvasta, mielikuvat puhtaanapitoalasta yleisesti sekä puhtaanapitoalan kiinnostavuus. Kyselykaavakkeeseen ei kysymyksiä oltu ryhmitelty millään tavoin.

Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimukseen osallistuneet vastasivat kysymyksiin nimettöminä, eikä heidän henkilöisyyttään pystytä päättelemään. Heille ei aiheudu tutkimuksesta mitään vahinkoa tai haittaa. Ennen kaavakkeen täyttämistä heille on selvitetty, mistä tutkimuksessa on kysymys. Kaikki vastaukset on käsitelty ja otettu mukaan tuloksiin, lukuunottamatta epätäydellisiä vastauksia, joilla ei kokonaismäärään nähden ollut suurta osuutta.

Kysely toteutettiin peruskoulun kotitaloustuntien yhteydessä. Periaatteessa poissaolot eivät ole sallittuja peruskoulussa, joten vastaajat eivät ole sananmukaisesti olleet paikalla vapaaehtoisesti. Koska kyselyyn ei kuitenkaan ole ollut pakko osallistua, voidaan heidän katsoa osallistuneen siihen vapaaehtoisesti.

Ottaen huomioon kyselyyn vastanneiden iän ja kehitysvaiheen, voidaan olettaa, että kaikki heistä eivät ole ottaneet kysymyksiä vakavasti. Vastauksista voidaan päätellä, että tällaisia tapauksia on noin kolme prosenttia kokonaismäärästä. Kaikki oikein täytetyt kaavakkeet on kuitenkin otettu mukaan lopputuloksiin.

Tutkimus suoritettiin vain Pohjois-Karjalan alueella. Sama tutkimus Etelä-Suomessa tehtynä olisi antanut luultavasti hieman erilaisia tuloksia, tuskin kuitenkaan kovin paljon poikkeavia. Näin ollen tutkimuksen yleistettävyyteen tulee suhtautua pienellä varauksella.

Jos tutkimuksen luotettavuutta pitäisi mitata samalla alueella toteutettavalla uusintakyselyllä, olisivat tulokset oletettavasti samansuuntaisia.

4 Tutkimuksen tulokset

Tutkimuksen kysymykset prosentuaalisine vastauksineen liitteessä 2.

4.1 Mielikuvat puhdistuspalvelualojen koulutuksesta

Puhdistuspalvelujen perustutkinnossa opiskellaan kyselyyn vastanneiden mielestä englantia ja ruotsia (18,90 %), fysiikkaa ja kemiaa (32,31 %), yrittäjyyttä (29,90 %), pesulapalveluja (77,14 %) ja kauneudenhoitoa (2,64 %).

Englanti ja ruotsi, fysiikka ja kemia sekä yrittäjyys ovat pakollisia yhteisiä opintoja. Pesulapalvelut kuuluvat ammatillisten opintojen tekstiilihuoltopalveluihin ja kauneudenhoito vapaasti valittaviin opintoihin. Näyttää siis siltä, että peruskoululaisilla ei ole tietoa ammattiopistoissa opiskeltavista aineista. Osalla on ehkä se käsitys, että ammattiopistoissa opiskellaan vain ammattiaineita, kuten pesulapalveluja. Perustutkinnon muodostavista 120:stä opintoviikosta yhteisiä aineita on 20 opintoviikkoa. Ne ovat välttämättömyys jatkohakukelpoisuutta ajatellen.

Toimitilahuoltajaksi opiskellaan vastaajien mukaan ammattiopistossa (73,19 %), talouskoulussa (27,25 %), ammattikorkeakoulussa (11,21 %), aikuiskoulutuskeskuksessa (10,77 %) ja kadettikoulussa (2,86 %).

Lähes kolme neljäsosaa vastaajista on tiennyt ammattiopiston oikeaksi vaihtoehdoksi. Aikuiskoulutuskeskuksissa voidaan suorittaa myös toimitilahuoltajan perustutkinto, mutta se perustuu näyttöihin. Kadettikoulu- vaihtoehdon valinneiden määrä tukee olettamusta, että noin kolme prosenttia vastanneista ei ole suhtautunut kyselyyn asiallisesti.

Vastaajien mielestä puhdistuspalvelujen perustutkinnon suorittaminen kestää yhden vuoden (16,70 %), kaksi vuotta (33,63 %) tai kolme vuotta (49,67 %).

Kaikki ammatilliset perustutkinnot ovat nykyisin kolme-vuotisia. Kolmasosa vastaajista on kaksi-vuotisuuden kannalla. Mielikuva on saattanut muotoutua kuulopuheiden perusteella, koska ennen vuotta 2000 osa perustutkinnoista oli kaksi-vuotisia. Tutkinnon voi suorittaa alle kolmessa vuodessa nykyisin vain siinä tapauksessa, että opiskelija on aikaisemmin esimerkiksi lukiossa opiskellut aineita, jotka voidaan hyväksilukea ammattiopistossa. Tästä peruskoululaisilla tuskin on vielä tietoa.

Ammattiopiston päättötodistuksella voidaan hakea ammattikorkeakouluihin, yliopistoihin ja lukioihin. Vastaukset jakaantuivat seuraavasti: ammattikorkeakoulut (83,96 %), yliopistot (32,97 %) ja lukiot (29,01 %).

Suurin osa peruskoululaisista hakee ensimmäisessä yhteishaussaans lukioon tai ammattiopistoon. Perinteisesti lukiosta on jatkettu yliopistoon tai ammattikorkeakouluun ja ammattiopistosta ammattikorkeakouluun. Noin kolmasosa vastaajista on tiennyt, että nykyisin ammattiopiston päättötodistuksella voidaan hakea yliopistoon ja lukioon. Taustalla saattavat taaskin vaikuttaa kuulopuheet, koska ennen vuotta 2000 ei ammattiopiston päättötodistuksella voinut hakea yliopistoon tai lukioon.

Pohjois-Karjalassa voidaan vastaajien mielestä opiskella puhdistuspalvelualaa Joensuussa (86,60 %), Lieksassa (27,00 %), Nurmeksessa (21,53) ja Kiteellä (23,08 %).

Pohjois-Karjalan ammattiopistoista alan koulutusta on enää vain Joensuussa. Muualla koulutus on lakkautettu pienten hakijamäärien vuoksi. Ilman varmaa tietoa vastaaja on voinut päätellä oikean vaihtoehdon kyselykaavakkeen logosta.

40,48 % vastaajista on sitä mieltä, että puhtaanapitoalaa voi opiskella yliopisto-tasolle asti.

Ainoa kodin teknologian laitos, jossa puhtaanapitoalaa opiskellaan yliopisto-tasolla, sijaitsee Viikissä, Helsingissä. Ala ei ole juurikaan esillä mediassa ja sitä ei voida opiskella Joensuun yliopistossa, joten oikein vastanneiden määrää voidaan pitää kohtuullisena. Tämän jatko-opintomahdollisuuden tiedostaminen saattaisi osaltaan parantaa alan arvostusta.

4.2 Mielikuvat toimitilahuoltajan työnkuvasta

Toimitilahuoltajan työtehtäviin kuuluvat kokouskahvitusten järjestäminen (27,25 %), ruoan jakaminen sairaalan osaston potilaille (15,82 %), rikkiäisen lampun tai sulakkeen vaihtaminen (45,05 %), potilaan vaippojen vaihtaminen (13,19 %), jätteiden lajittelu / kierrättäminen (57,58 %) ja talonmiehen tehtävät (48,58 %).

Näistä vaihtoehtoista ainoastaan potilaan vaippojen vaihtaminen ei kuulu suoranaisesti toimitilahuoltajan tehtäviin, vaikka hoitohenkilöstö saattaakin pyytää apua potilaan siirtelyssä yms. Sairaalan vuodeosastolla toimivan toimitilahuoltajan työtehtävistä yli puolet ovat ruokahuoltoon liittyviä ja hänelle kuuluu myös ruoan jakaminen potilaille. Kokouskahvitusten järjestäminen ei ole nykyisin ollenkaan harvinainen tehtävä työpaikoilla. Näyttää siltä, että vastaajilla on käsitys, jonka mukaan toimitilahuoltajat ainoastaan siivoavat sekä hoitavat joitain kiinteistöhuollollisia tehtäviä. Käsityksen muodostuminen on ymmärrettävää, koska koulujen tiloissa työskentelevien toimitilahuoltajien työnkuva onkin usein juuri tällainen.

Toimitilahuoltaja voi työskennellä vastaajien mielestä koulussa (82,00 %), sairaalassa (82,86 %), hotellissa (78,24 %), Ruotsin laivalla (63,52 %), vankilassa (63,08 %), norjalaisessa kalatehtaassa (50,33 %) ja lentokentällä (65,49 %).

Kaikki vaihtoehdot ovat oikeita. Useimmat vastaajista ovat tietoisia siitä, että toimitilahuoltajia tarvitaan kaikkialla.

Työssään toimitilahuoltaja käyttää yhdistelmäkonetta (24,47 %), vaaituskojetta (8,13 %), lattianhoitokonetta (84,62 %), erilaisia imureita (85,71 %), monitoimikonetta (19,34 %) ja painepesuria (50,99 %).

Näistä koneista toimitilahuoltaja käyttää yleisimmin yhdistelmäkonetta, lattianhoitokonetta, imureita ja painepesuria. Vaaituskoje on käytössä maanmittausalalla ja monitoimikone keittiöissä. Imuri on peruskoululaisille tuttu jo kotiloista, joten se on helppo yhdistää siivoukseen. Lattianhoitokoneen käytön voi päätellä koneen nimestä, jos ei sen yhteyttä puhdistukseen muuten tiedä. Sen sijaan koulurakennusten siivouksessa hyvin yleisesti käytetty yhdistelmäkone näyttää jääneen vastaajille vieraaksi. Voi olla, että he ovat mieltäneet sen lattianhoitokoneeksi.

Vastanneista 64,95 %:n mukaan moni yksityinen kotitalous on palkannut nykyisin oman siivoojan. Kotisiivousten teettäminen on viime vuosina lisääntynyt kotitalousvähennyksestä säädetyn lain myötä. Yllättävän moni peruskoululainen näkyy olevan asiasta tietoinen, vaikka Pohjois-Karjalassa ei vielä kovin monia alan palveluja tarjoavia yrityksiä olekkaan.

4.3 Mielikuvia puhtaanapitoalasta

Siivoustyö mielletään kevyeksi (8,35 %), keskiraskaaksi (61,98 %) tai raskaaksi (29,67 %).

Työ on keskiraskaasta. Lähes kolmasosa vastaajista mieltää sen raskaaksi, jota se on joskus ollutkin. Nykyiset kehittyneet välineet ja koneellistuminen mahdollistavat työn helpottamisen ja keventämisen. Kaikki toimitilahuoltajina toimivat eivät kuitenkaan ole onnistuneet luopumaan vanhoista raskaista menetelmistään ja luovat näin osaltaan mielikuvaa ruumiillisesti rasittavasta työstä.

Vastaajien mukaan puhtaanapitoalan palkkataso on yleisesti korkea (3,30 %), keskitasoa (33,63 %) tai matala (63,07 %).

Hieman alle kaksi kolmasosaa peruskoululaisista arvioi alan palkkatason olevan matala. He ovat oikeassa. Toimitilahuoltaja ansaitsee noin 1300 – 1400 euroa kuukaudessa ilman lisiä. Yksityisten siivousliikkeiden välinen kova kilpailu pitää palkkatason matalana ainakin niin kauan, kun työntekijöitä on vielä saatavilla.

Puhtaanapitopalvelujen tuottamiseen ovat erikoistuneet vastaajien mielestä ISS (52,09 %), SOL (46,81 %), Stora Enso (5,50 %), Säkkiväline (47,25 %), Paulig (4,18 %) ja YIT (19,34 %).

Oikeita vaihtoehtoja ovat ISS, SOL ja Säkkiväline. Noin puolet vastaajista ovat tämän tienneetkin. Suuria yksityisiä siivousliikkeitä toimii lähes kaikilla pienemmilläkin paikkakunnilla. Aika moni yhdistää suuren rakennusliikkeen YIT:n puhtaanapitoalaan. Pauligia vastaukseksi tarjonneet ovat tuskin miettineet vastaustaan kovinkaan syvällisesti.

Alalla työskentelee paljon miehiä (16,70 %), maahanmuuttajia (45,27 %) ja opiskelijoita (64,84 %).

Maahanmuuttajia on runsaasti alalla etelä-Suomessa, muttei kovinkaan paljon Pohjois-Karjalassa, missä kysely tehtiin. Myös opiskelijoita on alalla paljon. He tekevät yleensä osa-aikatyötä opintojensa rahoittamiseksi. Miesten määrä on vähäinen.

Vastaajista 60,79 %:n mielestä toimitilahuoltajan työssä tapaa paljon erilaisia ihmisiä. Tämä riippuu työpaikasta, mutta yleisesti ottaen toimitilahuoltajan työ on palveluammatti, jossa toimitaan ihmisten joukossa.

Esimerkiksi kouluilla siivoustyötä tekevät työskentelevät eri asiakasryhmiensä keskeillä ja jokainen opiskelija on heidät kohdannut. Näin ollen kyllä- vastausten prosenttiluku on aika alhainen.

Alan työllisyystilanne on hyvä vastaajista 54,33 %:n mukaan.

Väittämä on oikein. On ennustettu, että ammattitaitoisista toimitilahuoltajista tulee olemaan pulaa lähivuosina. 21.4.2005 oli työministeriön www-sivuilla haettavana 681 siivoojan paikkaa, joista 22 Pohjois-Karjalassa. Kyllä- vastausten prosentti on yllättävän alhainen. Se saattaa johtua monen vastaajan kielteisestä suhtautumisesta puhtaanapitoalaa kohtaan ennemminkin kuin varmasta tiedosta.

Siivous on välttämätön palvelu kaikissa työpaikoissa vastanneista 82,06 %:n mielestä. Väittämä on oikein, vaikka kaikissa työpaikoissa siivouksesta ei huolehdikkaan toimitilahuoltaja.

58,45 % vastanneista on sitä mieltä, että kaikki alan työnantajat edellyttävät alan koulutuksen/ perustutkinnon.

Läheskään kaikki työnantajat eivät edellytä alan koulutusta, vaan kouluttavat/ perehdyttävät työntekijän tehtäviinsä. Tutkinnon omaavien palkka on parempi ja he ovat etusijalla työtä haettaessa.

Toimitilahuoltaja tulee töihin muiden työntekijöiden lähdettyä työpaikalta vastaajista 40,97 %:n mielestä.

Väittämä on väärin. Siivouksen suorittaminen yötyönä kuuluu menneisyyteen. Joitakin poikkeuksia tietenkin on, mutta yleensä siivous tapahtuu työpaikan muiden toimintojen ohessa.

Vastaajista 66,98 % on sitä mieltä, että toimitilahuoltajat tekevät paljon osa-aikatyötä. Väittäminen on oikein. Yksityisillä siivousliikkeillä on tarjolla runsaasti muutaman tunnin siivousta vaativia kohteita, jotka sopivat esim. opiskelijoille.

Puhtaanapitoalalla työskentelevien keski-ikä on korkea vastaajista 67,04 %:n mukaan. Alalla työskentelevien keski-ikä on korkea. Se näkyy myös sairaspöissaoloissa, jotka ovat puhtaanapitoalan suurimpia ongelmia. Eläkepoistuma tulee olemaan kiivasta lähivuosina. Työnantajat palkkaisivat mielellään nuoria, koulutuksen saaneita ihmisiä.

4.4 Puhtaanapitoalan kiinnostavuus

Toimitilahuoltajan työ on kiinnostavaa ja haasteellista vastaajista 16,81 %:n mukaan. Lukema on alhainen. Koska alaa ei pidetä vetovoimaisena, ei alan koulutukseenkaan hakeuduta. Alalla on kuitenkin vähintään kohtalaiset etenemismahdollisuudet, joten toimitilahuoltajana aloittanut voi edetä urallaan hyvinkin korkealle.

11,15 % vastaajista voisi ajatella toimivansa toimitilahuoltajana.

Noin yksi kymmenestä vastaajasta voisi kuvitella itsensä toimitilahuoltajaksi. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että nämä nuoret hakeutuisivat alan koulutukseen, jos muitakin vaihtoehtoja on tarjolla.

Vastaajista 37,29 % on sitä mieltä, että siivoustöitä tekevät ne, jotka eivät saa muuta työtä.

Hieman yli kolmannes vastaajista aliarvostaa siivoustyötä ja pitää sitä viimeisenä työllistymisvaihtoehtona. Ilmeisesti he eivät arvosta myöskään siivoustyötä tekeviä. Luku on huomattavan korkea.

4.5 Maaseudun koulut verrattuna kaupungin kouluihin

Verrattaessa maaseudun kouluja (222 vastausta) kaupungin alueella (233 vastausta) sijaitseviin kouluihin osoittautuivat vastaukset erittäin samankaltaisiksi. Näin ollen tutkimuksen mukaan ei voida päätellä, että vastaajien asumispaikka vaikuttaisi heidän mielipiteisiinsä puhtaanapitoalasta. Tulokset ovat liitteessä 3.

4.6 8- luokat verrattuna 9- luokkiin

Kyselyyn vastasi satakuusikymmentä 8- ja kaksisataakahdeksankymmentäviisi 9- luokkalaista. Osassa koulutukseen ja sen sisältöihin liittyvistä kysymyksistä 9- luokkalaisilla on 8- luokkalaisia paremmat tiedot. Heillä näyttää olevan myös hieman myönteisempi suhtautuminen alaan. Muilta osin saadut tulokset ovat hyvin samansuuntaisia. Tulokset ovat liitteessä 4.

5 Pohdinta

5.1 Tuloksista

Kyselyyn vastanneiden peruskoululaisten tietämys puhtaanapitoalan toisen asteen koulutukseen liittyvistä asioista näyttää heikolta. Tietämys perustutkinnon opinnoista on vähäistä. Samoja yhteisiä opintojahan opiskellaan myös muidenkin alojen perustutkinnoissa. Vain puolet vastanneista tiesivät perustutkinnon kestoksi kolme vuotta. Mahdollisuudesta jatkaa opintojaan yliopistotasolle asti oli tietoisia noin 40 % kyselyyn osallistuneista. Tietämys koulutusasteesta ja perustutkinnon suoritushallinnasta Pohjois-Karjalan alueella oli hieman parempaa.

Toimitilahuoltajan työhön liittyvistä seikoista tiesivät vastaajat parhaiten sen, että toimitilahuoltaja voi työskennellä monissa täysin erilaisissa paikoissa. Siivouspalveluja tarvitaan kaikkialla. Myös tietoisuus alalla käytettävistä koneista oli hyvä lukuunottamatta yhdistelmäkonetta. Sen sijaan toimitilahuoltajan työpaikallaan suorittamista tehtävistä ei juurikaan oltu selvillä.

Yleiset käsitykset alasta vaihtelivat. Toimitilahuoltajan työn mieltää raskaaksi lähes kolmasosa vastaajista. Vain reilu puolet on sitä mieltä, että alan työllisyystilanne on hyvä. Siivoustyötä tullaan tekemään vasta muiden työntekijöiden lähdettyä vastaajista 40 % mukaan. Kolmasosan käsityksen mukaan toimitilahuoltaja ei juurikaan tapaa työssään muita ihmisiä. Nämä virheelliset käsitykset luovat osaltaan alasta negatiivista mielikuvaa.

Alan kiinnostavuudesta kyselyyn vastanneet ovat lähes yksimielisiä. Vain 17 %:a vastanneista näkee toimitilahuoltajan työn haasteellisena ja kiintoisana. Ainoastaan 11,5 %:a voisi edes ajatella tekevänsä siivoustyötä. Silti melkein jokainen kyselyyn osallistunut myöntävät siivouksen välttämättömäksi palveluksi.

5.2 Aikaisemmat tutkimukset

Piirainen (1991, 10-12) on tutkinut helsinkiläisten peruskoulujen yhdeksäsluokkalaisten ammatillista suuntautuneisuutta. Tutkimuksen päämääränä on ollut selvittää nuorten asenteita työntekijäpulasta kärsiviä ammatteja kohtaan. Tarkoituksena on ollut myös tutkia, mikä tekee näistä ammateista epäsuosittuja ja minkä takia näihin ammatteihin ei hakeuduta. Tutkimus on toteutettu kyselynä, jossa nuoret ovat saaneet arvioida eri ammattien ominaisuuksia esimerkiksi rasittavuuden, likaisuuden, mielenkiintoisuuden, ansiotason ja itsenäisyyden mukaan.

Tulevalta ammatiltaan vastaajat ovat edellyttäneet mielenkiintoisuutta (74 %), korkeaa palkkaa (63 %), hyviä ihmissuhteita työssä (39 %) ja mahdollisuutta edetä uralla (32 %). Työvoimapulaa kärsivät ammattialat eivät ole täyttäneet näitä nuorten odotuksia. Kaikkein epäedullisimmaksi ammatiksi on valittu siivoojan ammatti, koska palkkaus on huono, työtehtävät ovat erittäin rasittavia ja työ on tutkimuksessa olleista ammateista kaikkein yksitoikkoisinta. Vain neljä prosenttia kyselyyn vastanneista peruskoulun 9-luokkalaaisista on voinut kuvitella toimivansa pitemmän aikaa laitossiivoojan ammatissa. He eivät kuitenkaan ole väheksyneet siivoojan ammattia, vaan ovat pitäneet sitä tärkeänä. Ammatin haitat ovat vain olleet etuja suurempia. (Piirainen 1991, 11-12.)

Piiraisen saamat tulokset poikkeavat hieman tämän kyselyn tuloksista. Helsinkiläisnuorten mielestä siivoustyö on erittäin rasittavaa ja palkkaus huono. Tähän tutkimukseen osallistuneiden mielestä työ on keskiraskasta (61,98 %) ja palkkaus matala (63,07 %). Vain neljä prosenttia Piiraisen ryhmästä voisi ajatella toimivansa siivoojana, kun vastaava lukema tässä ryhmässä on 11,15 %. Jos yksitoikkoisuutta voidaan verrata kiinnostavuuteen / haasteellisuuteen, ovat molemmat ryhmät samoilla linjoilla. Siivoustyö on heidän mielestään yksitoikkoista. Silti kaikki pitävät siivoousta tärkeänä ja välttämättömänä työnä.

Tulosten eroavaisuuksia voidaan selittää ainakin sillä, että Piiraisen tutkimus on tehty vuonna 1988. Siivousmenetelmät ja –välineet ovat kehittyneet huomattavasti tuosta ajankohdasta. Raskaasta työstä on tullut keskiraskasta. Myös palkkaus on parantunut. Tuloksiin voi vaikuttaa myös se, että Piirainen on tutkinut pääkaupunkiseudulla asuvia 9- luokkalaisia, kun taas tässä tutkimuksessa on mukana ainoastaan Pohjois-Karjalan alueelta olevia 8- ja 9-luokkalaisia.

Alueelliset erot ilmeisesti vaikuttavat nuorten näkemyksiin. Näin ollen tämän tutkimuksen tuloksia ei voida yleistää koskemaan koko maata.

Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymän Etelä-Karjalan Ammattiopisto on kartoittanut marata-alaan liittyviä mielikuvia vuonna 2004. Kysely on toteutettu yhdessätoista peruskoulussa. Vastanneista puolet ovat olleet 8-luokkalaisia ja puolet 9-luokkalaisia. Kysymykset ovat käsitelleet matkailu-, ravitsemus- ja talousalan kiinnostavuutta, asiakaspalvelua, kansainvälisyyttä, työn raskautta ja opiskeltavia aineita.

Puolet kyselyyn vastanneista ovat selvillä toimitilahuoltajan työhön liittyvistä eri tehtävistä. Suurin osa 8- luokkalaisista on olettanut, että alalla on huono työllisyystilanne ja 9-luokkalaisten vastaukset ovat jakautuneet tasan. Puolet vastaajista ovat olleet sitä mieltä, että puhdistuspalvelualalla on mahdollista edetä urallaan. Koulutuksen rakenne on ollut selkeämpi 9- luokkalaisille. Puhtauden tärkeys ja välttämättömyys on käynyt ilmi kaikissa vastauksissa, mutta alan ammatit on nähty huonosti arvostettuina. Nuorten mielestä niihin ei hakeuduta, vaan niihin joudutaan. (Ajosenpää 2004, 20-21.)

Ajosenpään tutkimusasetelma on ollut samankaltainen, kuin tässä tutkimuksessa. Vastajaissa on ollut peruskoulun 8- ja 9-luokkalaisia ja Etelä-Karjala on alueellisesti lähellä Pohjois-Karjalaa. Lisäksi tutkimus on tehty vuonna 2004, joten se on tuore.

Molempien kyselyiden tulokset ovat samansuuntaisia. 9- luokkalaiset ovat paremmin selvillä puhtaanapitoalan perustutkinnon rakenteesta kuin 8- luokkalaiset. Lähes kaikki vastaajat näkevät puhtaanapidon välttämättömänä toimintana. 8- luokkalaisilla on hieman negatiivisempi käsitys alan työllisyystilanteesta, kuin 9- luokkalaisilla. Vain noin puolet kyselyiden vastaajista ovat sitä mieltä, että alalla voi edetä.

Tulokset poikkeavat hieman toimitilahuoltajien työnkuvan ja alan arvostuksen osalta. Ajosenpään vastaajista noin 50 % on selvillä alan työtehtävistä, kun taas tässä tutkimuksessa lukema on alhaisempi. Etelä-Karjalassa alan ammattien arvostus on huono. Saman johtopäätöksen voi vetää reilun kolmanneksen Pohjois-Karjalasta osallistuneen vastauksista.

Yleistäen voidaan todeta, että kaikista kolmesta tutkimuksesta käy ilmi samat asiat. Puhtaanapitoalaa ei koeta vetovoimaiseksi. Palkkaus on nuorten mielestä huono ja työ rasittavaa sekä yksitoikkoista. Alan työntekijöitä ei juurikaan arvosteta. Lähes kaikki kuitenkin käsittävät siivouksen tärkeyden ja välttämättömyyden.

5.3 Päätelmiä

Peruskoululaiset ovat vielä niin nuoria, etteivät ole yleensä olleet mukana varsinaisessa työelämässä mahdollisia kesätöitä lukuunottamatta. Niinpä heidän tietämyksensä puhtaanapitoalasta rajoittuu yleensä siihen, mitä he näkevät koulusiivoojien tekevän. Tiedotusvälineet eivät paljoakaan alaa käsittele ainakaan positiivisessa mielessä. Suomessa on muutama vuosi sitten tehty onnistunut elokuva, jonka pääosan esittäjä tekee siivoustyötä. Sen sijaan amerikkalaisissa elokuvissa siivoustyö on kymmeniä vuosia jäljessä oman maamme tasosta. Kuulopuheet ja harhaanjohtavat huomiot vaikuttavat mielikuvien syntymiseen.

Kouluissa siivoustyötä tekevien toimitilahuoltajien työnkuva on lähinnä pelkkää siivousta, jossa käytetään myös koneita. Mukana saattaa olla pienehköjä kiinteistöhuoltoon liittyviä tehtäviä sekä viherkasvien hoitoa. Silti pelkästään kouluissa työskentelevän toimitilahuoltajan työskentelyä seuraamalla saa ammatista aika suppean kuvan.

Puhtaanapitoalan työllisyystilanne on hyvä ja tulee paranemaan tulevaisuudessa. Alan töitä on tarjolla myös haja-asutusalueilla, toisen asteen koulutus sen sijaan on säilynyt enää vain muutamassa kaupungissa. Lähes puolet kyselyyn vastanneista nuorista oli sitä mieltä, että töitä on tarjolla vähän. Johtuuko virheellinen mielikuva kielteisestä suhtautumisesta alaa kohtaan? Heikko peruskoulumenestys ei ole esteenä opiskelupaikan saannille. Hakijoiden vähyydestä johtuen lähes kaikki haluavat pääsevät opiskelemaan.

Puhtaanapitoalan ammatit ovat aina olleet perinteisiä naisten ammatteja. Alan perustehtävissä ei miehiä juurikaan näy lukuunottamatta maahanmuuttajia, joita on töissä lähinnä pääkaupunkiseudulla. Sen sijaan alan johto-, suunnittelu- ja varsinkin myyntitehtävissä miehiä on runsaasti. Nuorten miesten saaminen alan koulutukseen vaikuttaa lähes mahdottomalta, joten se säilynee naisvaltaisena myös tulevaisuudessa.

Opinto-ohjaajilla on suuri vastuu peruskoululaisten ammatinvalinnan ohjauksessa. Osa nuorista hakee yhteishaussa lukioihin eivätkä heitä kiinnosta ammattiopistoihin liittyvät asiat, vaikka niistä puhuttaisiinkin opinto-ohjaajan tunneilla. Tämä selittää osaltaan tutkimuksen heikohkoja tuloksia. Mutta mitkä ovat opinto-ohjaajien mielikuvat puhtaanapitoalasta? Rajoittuuko heidänkin tietämyksensä koulusiivoukseen? Ja kuinka paljon heidän henkilökohtaiset mielikuvansa, jotka ovat mahdollisesti negatiivisia, vaikuttavat heidän alasta peruskoululaisille välittämäänsä informaatioon? Tietääkseni tästä asiasta ei ole tehty tutkimusta, mutta se saattaisi olla paikallaan.

Toinen mielenkiintoinen tutkimuksen kohde olisivat peruskoululaisten vanhemmat. Heidän mielipiteensä vaikuttavat ilman muuta heidän lastensa mielikuviin. Jos tämä kysely tehtäisiin vastanneiden vanhemmille saattaisivat tulokset olla vieläkin heikommat ja suhtautuminen puhtaanapitoalaan vieläkin kielteisempää.

LÄHTEET

- Ajosenpää, K-M. 2004. MaRaTa- Best practices. Itsearviointivälineitä opetuksen kehittämiseen matkailu-, ravitsemus- ja talousalalla. Porvoo.
- Gottfredson, L. 2002. Developmental and postmodern theories. Teoksessa D. Brown (toim.) Career choice and development. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Häyrynen, Y-P. 1995. Koulutus ja ammattiura. Teoksessa H. Lyytinen (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Porvoo: WSOY.
- Johnson, M. & Mortimer, J. 2002. A sociological perspective. Teoksessa D. Brown (toim.) Career choice and development. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Järvi, P. 1997. Ammattimielikuva. Ammattimielikuva osana ammatillisen suuntautumisen prosessia. Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja 10/1997. Turku: Grafia Oy.
- Kasurinen, H. 1999. Personal future orientation: plans, attitudes and control beliefs of adolescent living in Joensuu, Finland and Petrozavodsk, Russia in 1990s. Joensuun yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja 53. Joensuu: Yliopistopaino.
- Koivuluhta, M. 1991. Ammatti-intressien kehitys ja yhteys ammattiin. Joensuun yliopiston psykologianlaitoksen tutkimuksia 10/1991. Joensuu.
- Laine, A. & Mattila, A-L. 1986. Tutkimus ammattikoululaisten linjavalinnoista. AVO-ammatinvalinnanohjaus. vol. 31 (3) 23-26.
- Lent, R. & Brown, S. & Hackett, G. 2002. Social career theory. Teoksessa D. Brown (toim.) Career choice and development. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Lerikkanen, J. 2002. Koulutus- ja uravalinnan ongelmat. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 14. Jyväskylä: Kopijyvä Oy.
- Lähteenmaa, J. & Siirala, L. 1991. Nuoret ja muutos. Helsinki: Hakapaino Oy.
- Nummenmaa, A-R. & Tarkiainen, A. 1993. Koulutuksen ulkopuolella oleva nuori. Työpoliittisia tutkimuksia 44. Helsinki: Painatuskeskus Oy.
- Nummenmaa, A-R. & Vanhalakka-Ruoho, M. 1987. Nuorten suunnitelmat ja mahdollisuuksien rakenne. Suomen psykologinen seura. Vaasa: Vaasa Oy
- Nummenmaa, A-R. , Vanhalakka-Ruoho, M. & Lahtinen, M. 1985. Ammatti, sukupuoli ja työmarkkinat. Tampereen yliopiston psykologian laitoksen tutkimuksia 140. Tampere: Tampereen yliopiston jäljennyspalvelu.
- Piirainen, T. 1991. Nuorten ammatilliset preferenssit ja työvoimapula. AVO-ammatinvalinnanohjaus. vol.36 (3-4) 10-14.
- Puhakka, H. 1997. Sukupuoli, pystyvyysodotukset ja ammatillinen suuntautuminen. KASVATUS-Suomen kasvatustieteellinen aikakauskirja. vol.28 (2) 166-179.

Puttonen, H. 1985. Nuorten tulevaisuuden perspektiivi peruskoulun päättyessä. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteenlaitoksen julkaisuja 6/1985.

Vehviläinen, J. 1998. 2000-luvun koulutusgalleria – ammattikouluttautumattomat nuoret yhteiskunnan ja vanhempien huolenaiheena. Nuorisotutkimus. Vol.16 (2) 32-41.

Vondracek, F., Lerner, R. & Schulenberg, J. 1986. Career development. A life-span developmental approach. New Jersey: Lawrence Erlbaum As.

LIITTEET

LIITE 1

KYSELY

Lk _____

Mielikuvani puhdistuspalvelualasta ja toimitilahuoltajan työstä

Mitkä seuraavista kuuluvat toimitilahuoltajan tehtäviin

kokouskahvitusten järjestäminen
 ruoan jakaminen sairaalan osaston potilaille
 rikkinäisen lampun tai sulakkeen vaihtaminen
 potilaan vaippojen vaihtaminen
 jätteiden lajittelu/kierrättäminen
 talonmiehen tehtävät

Siivoustyö on ruumiillisesti

kevyttä
 keskiraskasta
 raskasta

Puhdistuspalvelujen perustutkinnossa opiskellaan

englantia ja ruotsia
 fysiikkaa ja kemiaa
 yrittäjyyttä
 pesulapalveluja
 kauneudenhoitoa

Puhtaanapitoalan yleinen palkkataso on

korkea
 keskitasoa
 matala

Toimitilahuoltajaksi opiskellaan

ammattiopistossa
 talouskoulussa
 ammattikorkeakoulussa
 aikuiskoulutuskeskuksessa
 kadettikoulussa

Toimitilahuoltaja voi työskennellä

koulussa
 vankilassa
 sairaalassa
 norjalaisessa kalatehtaassa
 hotellissa
 lentokentällä
 Ruotsin laivalla

(jatkuu)

Mitkä seuraavista yrityksistä ovat erikoistuneet puhtaanapitoalveluitten tuottamiseen

ISS
Säkkiväline
SOL
Paulig
Stora Enso
YIT

Toimitilahuoltaja käyttää työssään mm. seuraavia koneita

yhdistelmäkone
erilaiset imurit
vaaituskoje
monitoimikone
lattianhoitokone
painepesuri

Puhtaanapitoalalla työskentelee paljon

miehiä
maahanmuuttajia
opiskelijoita

Puhdistuspalvelujen perustutkinto kestää

1 vuotta
2 vuotta
3 vuotta

Ammattiopiston päättötodistuksella voi hakea

ammattikorkeakouluihin
yliopistoihin
lukioihin

Pohjois-Karjalassa puhdistuspalvelualaa voi opiskella ammattiopistossa

Joensuussa
Lieksassa
Nurmeksessa
Kiteellä

(jatkuu)

Kyllä

Ei

Toimitilahuoltajan työ on kiinnostavaa ja haasteellista

Toimitilahuoltajan työssä tapaa paljon erilaisia ihmisiä

Voisin ajatella työskenteleväni toimitilahuoltajana

Puhtaanapitoalalla on hyvä työllisyystilanne

Puhtaanapitoalaa voi opiskella aina yliopistoon asti, jos haluaa

Siivous on välttämätön palvelu kaikissa työpaikoissa

Kaikki alan työnantajat edellyttävät alan koulutuksen / perustutkinnon

Toimitilahuoltaja tulee töihin, kun muut työntekijät ovat lähteneet

Toimitilahuoltajat tekevät paljon osa-aikatyötä (alle 7h 15 min päivässä)

Moni yksityinen kotitalous on nykyisin palkannut oman siivoojan

Siivoustöitä tekevät ne, jotka eivät saa muuta työtä

Puhtaanapitoalalla työskentelevien keski-ikä on korkea

Kiitos!

TULOKSET

Mielikuvani puhdistuspalvelualasta ja toimitilahuoltajan työstä

Mitkä seuraavista kuuluvat toimitilahuoltajan tehtäviin

kokouskahvitusten järjestäminen	27,25 %
ruoan jakaminen sairaalan osaston potilaille	15,82 %
rikkinäisen lampun tai sulakkeen vaihtaminen	45,05 %
potilaan vaippojen vaihtaminen	13,19 %
jätteiden lajittelu/kierrättäminen	57,58 %
talonmiehen tehtävät	48,57 %

Siivoustyö on ruumiillisesti

kevyttä	8,35 %
keskiraskasta	61,98 %
raskasta	29,67 %

Puhdistuspalvelujen perustutkinnossa opiskellaan

englantia ja ruotsia	18,90 %
fysiikkaa ja kemiaa	32,31 %
yrittäjyyttä	29,90 %
pesulapalveluja	77,14 %
kauneudenhoitoa	2,64 %

Puhtaanapitoalan yleinen palkkataso on

korkea	3,30 %
keskitasoa	33,63 %
matala	63,07 %

Toimitilahuoltajaksi opiskellaan

ammattiopistossa	73,19 %
talouskoulussa	27,25 %
ammattikorkeakoulussa	11,21 %
aikuiskoulutuskeskuksessa	10,77 %
kadettikoulussa	2,86 %

Toimitilahuoltaja voi työskennellä

koulussa	82,00 %
vankilassa	63,08 %
sairaalassa	82,86 %
norjalaisessa kalatehtaassa	50,33 %
hotellissa	78,24 %
lentokentällä	65,49 %
Ruotsin laivalla	63,52 %

(jatkuu)

Mitkä seuraavista yrityksistä ovat erikoistuneet puhtaanapitopalveluitten tuottamiseen

ISS	52,09 %
Säkkiväline	47,25 %
SOL	46,81 %
Paulig	4,18 %
Stora Enso	5,50 %
YIT	19,34 %

Toimitilahuoltaja käyttää työssään mm. seuraavia koneita

yhdistelmäkone	27,47 %
erilaiset imurit	85,71 %
vaaituskoje	8,13 %
monitoimikone	19,34 %
lattianhoitokone	84,62 %
painepesuri	50,99 %

Puhtaanapitoalalla työskentelee paljon

miehiä	16,04 %
maahanmuuttajia	45,27 %
opiskelijoita	64,84 %

Puhdistuspalvelujen perustuskinto kestää

1 vuotta	16,70 %
2 vuotta	33,63 %
3 vuotta	49,67 %

Ammattiopiston päättötodistuksella voi hakea

ammattikorkeakouluihin	83,96 %
yliopistoihin	32,97 %
lukioihin	29,01 %

Pohjois-Karjalassa puhdistuspalvelualaa voi opiskella ammattiopistossa

Joensuussa	86,60 %
Lieksassa	27,00 %
Nurmeksessa	21,53 %
Kiteellä	23,08 %

(jatkuu)

	Kyllä	Ei
Toimitilahuoltajan työ on kiinnostavaa ja haasteellista	16,81 %	83,19 %
Toimitilahuoltajan työssä tapaa paljon erilaisia ihmisiä	60,79 %	39,21 %
Voisin ajatella työskenteleväni toimitilahuoltajana	11,15 %	88,85 %
Puhtaanapitoalalla on hyvä työllisyystilanne	54,33 %	45,67 %
Puhtaanapitoalaa voi opiskella aina yliopistoon asti, jos haluaa	40,48 %	59,52 %
Siivous on välttämätön palvelu kaikissa työpaikoissa	82,06 %	17,94 %
Kaikki alan työnantajat edellyttävät alan koulutuksen / perustutkinnon	58,45 %	41,55 %
Toimitilahuoltaja tulee töihin, kun muut työntekijät ovat lähteneet	40,97 %	59,03 %
Toimitilahuoltajat tekevät paljon osa-aikatyötä (alle 7h 15 min päivässä)	66,98 %	33,02 %
Moni yksityinen kotitalous on nykyisin palkannut oman siivoajan	64,95 %	35,05 %
Siivoustöitä tekevät ne, jotka eivät saa muuta työtä	37,29 %	62,71 %
Puhtaanapitoalalla työskentelevien keski-ikä on korkea	67,04 %	32,96 %

KAUPUNKIEN KOULUT / MAASEUDUN KOULUT
Mielikuvani puhdistuspalvelualasta ja toimitilahuoltajan työstä

Mitkä seuraavista kuuluvat toimitilahuoltajan tehtäviin	K	MS
kokouskahvitusten järjestäminen	27,04 %	27,48 %
ruoan jakaminen sairaalan osaston potilaille	15,45 %	16,22 %
rikkinäisen lampun tai sulakkeen vaihtaminen	41,20 %	49,10 %
potilaan vaippojen vaihtaminen	12,02 %	14,41 %
jätteiden lajittelu/kierrättäminen	49,49 %	65,77 %
talonmiehen tehtävät	52,79 %	44,14 %
Siivoustyö on ruumiillisesti		
kevyttä	6,00 %	10,81 %
keskiraskasta	65,24 %	58,56 %
raskasta	28,76 %	30,63 %
Puhdistuspalvelujen perustutkinnossa opiskellaan		
englantia ja ruotsia	21,46 %	16,22 %
fysiikkaa ja kemiaa	36,91 %	27,48 %
yrittäjyyttä	27,47 %	32,43 %
pesulapalveluja	74,25 %	80,18 %
kauneudenhoitoa	2,58 %	2,70 %
Puhtaanapitoalan yleinen palkkataso on		
korkea	2,36 %	4,60 %
keskitasoa	38,63 %	28,38 %
matala	59,11 %	67,12 %
Toimitilahuoltajaksi opiskellaan		
ammattiopistossa	79,83 %	66,22 %
talouskoulussa	25,32 %	29,28 %
ammattikorkeakoulussa	9,87 %	12,61 %
aikuiskoulutuskeskuksessa	9,44 %	21,17 %
kadettikoulussa	1,29 %	4,50 %
Toimitilahuoltaja voi työskennellä		
koulussa	89,70 %	73,87 %
sairaalassa	81,97 %	83,78 %
hotellissa	76,39 %	80,18 %
Ruotsin laivalla	62,23 %	64,86 %
vankilassa	60,94 %	65,32 %
norjalaisessa kalatehtaassa	45,92 %	54,95 %
lentokentällä	62,23 %	68,92 %

(jatkuu)

Mitkä seuraavista yrityksistä ovat erikoistuneet puhtaanapitopalveluitten tuottamiseen

ISS	49,79 %	54,50 %
SOL	43,35 %	50,45 %
Stora Enso	5,15 %	5,86 %
Säkkiväline	45,92 %	48,65 %
Paulig	3,00 %	5,41 %
YIT	18,03 %	20,72 %

Toimitilahuoltaja käyttää työssään mm. seuraavia koneita

yhdistelmäkone	30,47 %	24,32 %
vaaituskoje	5,58 %	10,81 %
lattianhoitokone	79,40 %	77,93 %
erilaiset imurit	82,83 %	88,74 %
monitoimikone	16,74 %	22,07 %
painepesuri	50,21 %	51,80 %

Puhtaanapitoalalla työskentelee paljon

miehiä	18,03 %	13,96 %
maahanmuuttajia	44,21 %	46,40 %
opiskelijoita	68,24 %	61,26 %

Puhdistuspalvelujen perustutkinto kestää

1 vuotta	15,45 %	18,02 %
2 vuotta	33,05 %	34,32 %
3 vuotta	51,50 %	47,75 %

Ammattiopiston päättötodistuksella voi hakea

ammattikorkeakouluihin	85,41 %	82,43 %
yliopistoihin	36,05 %	29,73 %
lukioihin	29,61 %	28,38 %

Pohjois-Karjalassa puhdistuspalvelualaa voi opiskella ammattiopistossa

Joensuussa	87,98 %	85,14 %
Lieksassa	21,03 %	32,43 %
Nurmeksessa	17,17 %	26,13 %
Kiteellä	20,60 %	25,68 %

(jatkuu)

	Kyllä	Ei
	K / MS	K / MS
Toimitilahuoltajan työ on kiinnostavaa ja haasteellista	11,16 / 18,02	88,84 / 81,98
Toimitilahuoltajan työssä tapaa paljon erilaisia ihmisiä	57,08 / 68,02	42,92 / 31,98
Voisin ajatella työskenteleväni toimitilahuoltajana	9,44 / 12,16	90,56 / 87,84
Puhtaanapitoalalla on hyvä työllisyystilanne	45,92 / 56,31	54,08 / 53,60
Puhtaanapitoalaa voi opiskella aina yliopistoon asti, jos haluaa	41,20 / 46,40	58,80 / 53,60
Siivous on välttämätön palvelu kaikissa työpaikoissa	82,83 / 81,98	17,17 / 18,02
Kaikki alan työnantajat edellyttävät alan koulutuksen / perustutkinnon	53,65 / 61,71	46,35 / 38,29
Toimitilahuoltaja tulee töihin, kun muut työntekijät ovat lähteneet	38,20 / 38,29	61,80 / 61,71
Toimitilahuoltajat tekevät paljon osa-aikatyötä (alle 7h 15 min päivässä)	67,81 / 68,47	32,19 / 31,53
Moni yksityinen kotitalous on nykyisin palkannut oman siivoajan	66,95 / 62,61	33,05 / 37,39
Siivoustöitä tekevät ne, jotka eivät saa muuta työtä	35,62 / 35,59	64,38 / 64,41
Puhtaanapitoalalla työskentelevien keski-ikä on korkea	65,67 / 67,12	34,33 / 32,88

8- LUOKAT / 9- LUOKAT

Mielikuvani puhdistuspalvelualasta ja toimitilahuoltajan työstä

Mitkä seuraavista kuuluvat toimitilahuoltajan tehtäviin	8	9
kokouskahvitusten järjestäminen	22,63 %	28,38 %
ruoan jakaminen sairaalan osaston potilaille	16,06 %	14,86 %
rikkinäisen lampun tai sulakkeen vaihtaminen	49,64 %	40,09 %
potilaan vaippojen vaihtaminen	10,95 %	11,26 %
jätteiden lajittelu/kierrättäminen	59,12 %	53,60 %
talonmiehen tehtävät	56,20 %	47,30 %
Siivoustyö on ruumiillisesti		
kevyttä	5,64 %	7,66 %
keskiraskasta	62,77 %	65,32 %
raskasta	31,39 %	27,01 %
Puhdistuspalvelujen perustutkinnossa opiskellaan		
englantia ja ruotsia	10,22 %	22,07 %
fysiikkaa ja kemiaa	24,82 %	39,19 %
yrittäjyyttä	33,58 %	26,58 %
pesulapalveluja	71,53 %	81,08 %
kauneudenhoitoa	0,73 %	3,15 %
Puhtaanapitoalan yleinen palkkataso on		
korkea	4,38 %	3,60 %
keskitasoa	33,31 %	36,04 %
matala	62,31 %	61,26 %
Toimitilahuoltajaksi opiskellaan		
ammattiopistossa	67,88 %	77,93 %
talouskoulussa	27,01 %	27,93 %
ammattikorkeakoulussa	9,49 %	9,91 %
aikuiskoulutuskeskuksessa	9,49 %	9,91 %
kadettikoulussa	1,46 %	1,80 %
Toimitilahuoltaja voi työskennellä		
koulussa	70,80 %	88,29 %
sairaalassa	78,10 %	84,68 %
hotellissa	79,56 %	73,42 %
Ruotsin laivalla	62,04 %	63,51 %
vankilassa	57,66 %	61,26 %
norjalaisessa kalatehtaassa	45,99 %	46,40 %
lentokentällä	65,69 %	62,61 %

(jatkuu)

Mitkä seuraavista yrityksistä ovat erikoistuneet puhtaanapitopalveluitten tuottamiseen

ISS	56,20 %	40,54 %
SOL	45,99 %	44,59 %
Stora Enso	2,92 %	5,41 %
Säkkiväline	40,88 %	42,34 %
Paulig	1,46 %	3,15 %
YIT	15,33 %	19,82 %

Toimitilahuoltaja käyttää työssään mm. seuraavia koneita

yhdistelmäkone	25,55 %	25,68 %
vaaituskoje	10,22 %	5,41 %
lattianhoitokone	70,80 %	81,98 %
erilaiset imurit	78,83 %	86,94 %
monitoimikone	19,71 %	18,92 %
painepesuri	52,55 %	50,90 %

Puhtaanapitoalalla työskentelee paljon

miehiä	25,55 %	17,12 %
maahanmuuttajia	45,26 %	43,24 %
opiskelijoita	64,23%	66,22 %

Puhdistuspalvelujen perustutkinto kestää

1 vuotta	21,90 %	16,66 %
2 vuotta	49,64 %	27,03 %
3 vuotta	28,46 %	56,31 %

Ammattiopiston päättötodistuksella voi hakea

ammattikorkeakouluihin	81,75 %	82,43 %
yliopistoihin	27,74 %	39,19 %
lukioihin	28,47 %	32,88 %

Pohjois-Karjalassa puhdistuspalvelualaa voi opiskella ammattiopistossa

Joensuussa	87,59 %	87,39 %
Lieksassa	29,20 %	21,17 %
Nurmeksessa	21,90 %	15,32 %
Kiteellä	20,44 %	23,42 %

(jatkuu)

	Kyllä	Ei
	8 / 9	8 / 9
Toimitilahuoltajan työ on kiinnostavaa ja haasteellista	12,41 / 13,96	87,59 / 86,04
Toimitilahuoltajan työssä tapaa paljon erilaisia ihmisiä	62,77 / 57,66	37,23 / 42,34
Voisin ajatella työskenteleväni toimitilahuoltajana	7,30 / 11,71	92,70 / 88,29
Puhtaanapitoalalla on hyvä työllisyystilanne	46,72 / 45,05	53,28 / 54,95
Puhtaanapitoalaa voi opiskella aina yliopistoon asti, jos haluaa	48,91 / 38,74	51,09 / 61,26
Siivous on välttämätön palvelu kaikissa työpaikoissa	86,13 / 81,53	13,87 / 18,47
Kaikki alan työnantajat edellyttävät alan koulutuksen / perustutkinnon	64,96 / 54,05	35,04 / 45,95
Toimitilahuoltaja tulee töihin, kun muut työntekijät ovat lähteneet	51,82 / 30,18	48,18 / 69,82
Toimitilahuoltajat tekevät paljon osa-aikatyötä (alle 7h 15 min päivässä)	77,37 / 62,61	22,63 / 37,39
Moni yksityinen kotitalous on nykyisin palkannut oman siivoojan	64,96 / 65,32	35,04 / 34,68
Siivoustöitä tekevät ne, jotka eivät saa muuta työtä	43,07 / 31,08	56,93 / 68,92
Puhtaanapitoalalla työskentelevien keski-ikä on korkea	62,77 / 66,67	37,23 / 33,33